

Research Paper

The Effect of Legal Knowledge and Socio-Economic base on the Tendency to Political Participation (Case Study: Youth of Dazful)

Nasim Kheirabadi*: PhD student in private law, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

Received: 2023/10/17 PP 53-66 Accepted: 2023/12/03

Abstract

Purpose: Some consider political participation to be the conscious acceptance of doing part of the affairs in the form of cooperation out of desire to improve social life. Therefore, encouraging participation and facilitating the process of its realization has always been the focus of social reformers, and they consider it a process that takes place over time and has always been developing, repeating, and continuing, and during that time, the talents of people from Through interaction with others, self-discovery and responsibility is achieved. Research method: It was done using the survey method and using the questionnaire tool. The statistical population under study is Dezful city. A number of 341 young people from the statistical community were selected for the study as a well-known sample using the systematic random method. Face validity was used for validity and Cronbach's alpha for the reliability of the research instrument, and statistical methods of two-way analysis of variance were used to test the hypotheses and path analysis technique was used to measure the research model. Findings and Conclusion: Based on the findings of the research, there is a significant relationship between the interactive effect of the two variables of economic and social base and legal knowledge with the degree of youth's willingness to participate in politics. This means that the higher the economic base of the youth and on the other hand, the higher their legal knowledge, the higher their willingness to political participation will be.

Keywords: Legal Knowledge, Class base, Political Participation.

Citation: Kheirabadi, N.(2023). **The Effect of Legal Knowledge and Socio-Economic base on the Tendency to Political Participation (Case Study: Youth of Dazful)**. *Journal of Society and Politics*, Vol 1, No 3, Shiraz, PP 53-66.

Extended Abstract

Introduction

Today, people's political participation forms the infrastructure and foundation of political development of countries. This participation is especially important in democratic systems. Political participation for the government has special practical benefits, the lack of which harms the political system and its long-term goals. If the political sub-system does not provide the necessary background for a wider and more realistic participation of the people (especially in order to reduce the costs resulting from this participation), the power will tend towards personalization and the democratic system will decline. French considers participation as the mental and emotional involvement of a person in a group situation, which encourages and motivates him to contribute to the group's goals (Ansari, 2015, 34). According to Hall, the conflict between pragmatic views and mainly philosophical views of participation has caused the concept of participation to become a multifaceted concept with different meanings over time (Ezkiya and Ghaffari, 1390: 12). Ehrenstein considers participation as a kind of redistribution of power, which enables the youth who are currently excluded from the political and economic process to gradually participate in the future (Niyazi, 2011: 30). Midgley believes that social participation is a completely ideological idea that reflects the beliefs arising from social and political theories about how societies should be organized, and its logic is based on the reaction against centralization, inflexibility and unavailability of the government (Ibid: 32). From a sociological point of view, it should be distinguished between participation as a state (participating) and participation as an act and commitment (the act of participation). Participation in the first meaning indicates belonging to a certain group and having a share in the existence of that thing, and in the second meaning it means an active company in the group (Biro, 2016: 257).

Methodology

Since the issues related to determining the level of political participation are done quantitatively. Therefore, the survey method, which is mostly used in positivist research, is an

efficient method for this research. A questionnaire was used to collect information. The questionnaires were compiled in such a way that they could be completed by the respondents, but since some of the respondents might be illiterate or have questions about the questionnaires, and on the other hand, the questionnaires were somewhat sensitive to those who had a history of questioning and had studied in relevant fields. It was used so that there is no problem in this field. The statistical population of this research is all the people of voting age in Dezful city, because voting is one of the indicators of political participation. According to the statistics of Dezful governorate, the number of these people is 236,543. To estimate the sample size, first a pre-test was conducted to determine the variance of the trait under study, and then the sample size was calculated using Cochran's formula.

Results and discussion

The research data is the result of the extraction of questionnaires that were completed by 341 young people of voting age in Dezful city using Cochran's formula, and it is the basis of the analysis of the findings of the present research, which was done using the statistical software package for social sciences. have been analyzed. The socio-economic base index of people in this research, which is the sum of occupational status, parents' education and family income, were divided into 3 classes: high, low and middle. The results show that 19.9% of the respondents have a low socio-economic base, while 62.5% of the respondents have a family with an average socio-economic base and 17.6% have a family with a high socio-economic base. to be Another variable of this research is the amount of political participation among the respondents, so that 14.7% of the respondents have a weak participation tendency, 44.6% of them have a moderate participation and only 40.8% of them have a high social participation tendency. to be

Conclusion

The main result of the current research was that there was a relationship between the social-economic base and the level of legal knowledge as two independent factors and the level of

youth's desire to participate in politics. The result of these two variables interactively has a significant effect on the dependent variable and this effect has been confirmed based on the two-

way variance analysis test. In more precise words, the higher the class base of the people, the higher their willingness to political participation.

References

1. Almond, G.A and S. Verba.(2018) *The Civic Culture, political Attitudes and Democracy in five Nations*, Princeton: Princeton University Press,
2. Ansari, Mohammad Ismail. (2015). *Recognizing the Participatory Needs Method in the Executive System*. *Government Management*, No. 43-44. [In Persian]
3. Bashiriyeh, Hossein. (2000). *Political Sociology*. Third edition, Tehran: No. [In Persian]
4. Beck, A.P.M. Jennings .(2021). *Path ways to participation*. *American Political Science Review* Vol 76. No 24.
5. Biro, Alan. (2017). *Culture of Social Sciences* (translated by Baqer Sarukhani). Tehran: Keihan. [In Persian]
6. Campbell, C. & Jovchelovitch, S. (2019). *Health, community and development*, *Journal of Community and Applied Social Psychology*, Vol. 10, pp. 255-270.
7. Costello, Vincent (2018). *A Settlement in the Middle East* (translated by Piran and Rezaei). Tehran. [In Persian]
8. Dahl, Robert A .(2014). *Modern Political Analysis* . New Jersey: Prentice Hall.
9. Dayanti, Javad. (2020). *Investigating Social Factors Affecting the Level of Political Participation of Tabriz University Students*. Master's thesis, Tabriz University, Faculty of Humanities and Social Sciences. [In Persian]
10. Dowse, Robert E and Hughes, John A .(2020). *'Girl, Boy and politics'*. *British Journal of Sociology* Vol 22(March).
11. Ezekia, Mustafa and Gholamreza Ghafari. (2031). *Investigating the Relationship between Trust and Social Participation in the Rural Areas of Kerman*, *Social Sciences Journal*, No. 17. [In Persian]
12. Ghasemi, Vahid. (2000). *Summary Report, Analysis of the Status of Women's Political Participation in Isfahan Province, Obstacles, Awareness, and Attitudes*. Isfahan: Isfahan Governorate. [In Persian]
13. Habibzadeh, Fahima. (2013). *Investigating the National and Religious Identity of Young People and Its Effect on Their Political and Social Participation*. Master's thesis, Al-Zahra University, Faculty of Social and Economic Sciences. [In Persian]
14. Hedayatzadeh, Najaf (2019). *Political Participation in Contemporary Iran*. Master's thesis, Bagheral Uloom University. [In Persian]
15. Iran Statistics Center (1996). *General Population and Housing Census of Dezful Province, Dashti City (Dezful)*. [In Persian]
16. Lipset, S.M .(2015). *Political Man* . New York : Anchor Books.
17. Lipset, S.M. (2016). *Political Man*. New York: Anchor Books. [In Persian]
18. Mardukhi, Bayezid (2021). *"People's Participation in the Development Process and Design to Measure Its Extent" Agriculture and Development Economy*, No. 6, Second Year, pp. 14-28. [In Persian]
19. McClosky, E .(2019). *participation of women in Iran*. Tehran: Publications of the Ministry of Foreign Affairs. *The International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: the Macmillan Company
20. McClosky, E. (2020). *The International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: The Macmillan Company. [In Persian]
21. Mosfa, Nasreen. (2016). *Political Participation of Women in Iran*. Tehran: Publications of the Ministry of Foreign Affairs. [In Persian]
22. Niazi, Mohsen. (2012). *Explaining the Obstacles of Social Participation in Kashan City*. *Sociology Doctoral Thesis of Isfahan University*. [In Persian]
23. Orum, Antony and others .(2019). *"Sex Socialization and Politics"* *American Sociology Review*. Vol 39,(April), pp: 197 – 209.
24. Orum, Antony and others. (2020). *"Sex Socialization and Politics"* *American*

- Sociology Review. Vol 39, (April), pp: 197 – 209. [In Persian]
- 25.** Ramzan Nargesi, Reza (2013). An Analysis of Iranian Women's Political Participation in Contemporary History. Marafet Magazine, Number 86. [In Persian]
- 26.** Rush, Michael. (2017). Society and Politics (Manochehr Sabouri). Tehran: Side. [In Persian]
- 27.** Shadi Talab, Jhaleh (2020). Women in Development, Women's Magazine, No. 15, pp. 23-37. [In Persian]
- 28.** Tajzadeh, Seyed Mostafa. (2013). In Defense of Free and Fair Elections. Tehran: Culture and Thought. [In Persian]

مقاله پژوهشی

تاثیر دانش حقوقی و پایگاه اقتصادی - اجتماعی بر تمایل به مشارکت سیاسی (مورد مطالعه: جوانان شهردزفول)

نسیم خیرآبادی؛ دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۵ صص ۵۳-۶۶ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۲

چکیده

برخی مشارکت سیاسی را تقبل آگاهانه انجام بخشی از امور در شکل همکاری از روی رغبت به قصد بهبود و بهسازی زندگی اجتماعی می‌دانند. از این رو تشویق به مشارکت و تسهیل در فرایند تحقق آن همواره مورد توجه مصلحان اجتماعی بوده است و آن را فرایندی می‌دانند که در طول زمان روی می‌دهد و همواره در حال تکوین و تکرار و تداوم بوده است و در خلال آن استعداد های افراد از طریق هم کنشی با دیگران متبلور شده و به خودیابی و در نتیجه مسئولیت پذیری نائل می‌آید. این پژوهش با استفاده از روش پیمایش و از طریق ابزار پرسشنامه انجام شد. جامعه آماری مورد مطالعه شهردزفول می‌باشد. تعداد ۳۴۱ نفر جوان از جامعه آماری به عنوان نمونه معروف به شیوه تصادفی سیستماتیک برای مطالعه انتخاب شدند. از اعتبار صوری برای روایی و آلفا کرونباخ برای پایایی ابزار تحقیق استفاده به عمل آمد و از روش های آماری تحلیل واریانس دو طفه برای آزمون فرضیات و تکنیک تحلیل مسیر برای سنجش مدل تحقیق استفاده شد. براساس یافته های تحقیق رابطه معناداری بین اثر تعاملی دو متغیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی و دانش حقوقی با میزان تمایل به مشارکت سیاسی جوانان وجود دارد. به این معنا که هر چه پایگاه اقتصادی جوانان بالاتر بود و از طرفی هم میزان دانش حقوقی آن ها بیشتر باشد، میزان تمایل آن ها به مشارکت سیاسی نیز بالاتر خواهد بود.

واژه های کلیدی: دانش حقوقی، پایگاه طبقاتی، مشارکت سیاسی.

استناد: خیرآبادی، نسیم. (۱۴۰۲). **تاثیر دانش حقوقی و پایگاه اقتصادی - اجتماعی بر تمایل به مشارکت سیاسی.** فصلنامه جامعه و سیاست، سال ۱، شماره ۳، شیراز، صص ۵۳-۶۶

مقدمه

امروزه مشارکت سیاسی مردم، زیربنا و بنیاد توسعه سیاسی کشورها را تشکیل می‌دهد. این مشارکت به ویژه در نظام‌های مردم سالار از اهمیت زیادی برخوردار است. مشارکت سیاسی برای حکومت دارای منافع عملی ویژه‌ای است که فقدان آن به سامان سیاسی و اهداف بلند مدت آن زیان وارد می‌کند. اگر خرده نظام سیاسی زمینه لازم به منظور حضور گسترده‌تر و واقعی‌تر مردم را (به ویژه در راستای کاهش هزینه‌های ناشی از این حضور) فراهم نکند، قدرت به سمت شخصی شدن میل پیدا می‌کند و نظام مردم سالاری رو به افول خواهد گذاشت. فرنج مشارکت را درگیر شدن ذهنی و عاطفی یک فرد در یک وضعیت گروهی می‌داند که این درگیری او را تشویق و برانگیخته می‌کند تا به هدف‌های گروه کمک کند (انصاری، ۱۳۹۴:۳۴). به نظر حال آتعارض بین دیدگاه‌های عملگرایانه^۱ و دیدگاه‌های عمدتاً فلسفی از مشارکت موجب شده که مفهوم مشارکت تبدیل به یک مفهوم چندوجهی و در طی زمان با معانی متفاوتی هویدا شود (ازکیا و غفاری، ۱۳۹۰:۱۲). ارزش‌های مشارکت را نوعی توزیع مجدد قدرت قلمداد می‌کند که به سبب آن جوانانی که در حال حاضر در فرایند سیاسی و اقتصادی کنار گذاشته شده‌اند را قادر می‌سازد تا بتدریج درآینده شرکت داده شوند (نیاری، ۱۳۹۱:۳۰). می‌دگلی معتقد است مشارکت اجتماعی ایده کاملاً ایدئولوژیکی است که بازتاب اعتقادات ناشی از نظریه‌های اجتماعی و سیاسی در خصوص اینکه جوامع چگونه باید سازماندهی شوند می‌باشد و منطبق آن مبتنی بر واکنش در برابر تمرکزگرایی، انعطاف ناپذیری و در دسترس نبودن دولت است. از دیدگاه جامعه شناختی باید بین مشارکت بعنوان حالت (امر مشارکت کردن) و مشارکت بعنوان عمل و تعهد (عمل مشارکت) تمیز قایل شد. مشارکت در معنای اول از تعلق به گروهی خاصی و داشتن سهمی در هستی آن چیز خبر می‌دهد و در معنای دوم شرکتی فعال در گروه را می‌رساند. (Biro, 2016:257)

تعاریف ناظر بر مشارکت سیاسی اثر نقش مشارکت در سلسله مراتب قدرت تأکید دارند. هانتینگتون و نلسون مشارکت سیاسی را عبارت از کوشش‌های جوانان غیردولتی برای تأثیرگذاران بر سیاست‌های عمومی می‌دانند (مصفا، ۱۳۹۴:۲۰). گیدنز در بحث از مشارکت سیاسی به مردم سالاری مشارکتی اشاره نموده است (نیاری، ۱۳۹۱:۳۲). وینر معتقد است در مشارکت سیاسی هر عمل داوطلبانه، موفق یا ناموفق، سازمان یافته یا بدون سازمان، دوره‌ای یا مستمر شامل روش‌های مشروع یا نامشروع برای تأثیر بر انتخاب رهبران و سیاست‌ها و اداره امور عمومی در هر سطحی از حکومت محلی یا ملی است (مصفا، ۱۳۹۴:۲۰). دایره المعارف علوم اجتماعی مشارکت سیاسی را فعالیت داوطلبانه‌ای که اعضای یک جامعه در انتخاب حکام به طور مستقیم یا غیرمستقیم و در شکل‌گیری سیاست‌های عمومی انجام می‌دهند، می‌داند. (McCloskey, 2019:252)

مک کلاسی مشارکت را شامل رأی دادن، کسب اطلاعات سیاسی، بحث در مورد مباحث سیاسی، مذاکره با نمایندگان، عضویت در احزاب سیاسی، شرکت در انتخابات، رقابت جهت انتخاب شدن برای پست‌های سیاسی و عمومی کشور می‌داند. برخی از دانشمندان سیاسی مانند میلبرایت، سیدنی و وربا سعی کرده‌اند که مشارکت سیاسی را رتبه‌بندی نموده و میزان مشارکت مردم را در هر مرتبه بررسی کنند. میلبرایت در کتاب مشارکت سیاسی خود سلسله مراتبی از مشارکت را مطرح کرده است که از عدم درگیری تا گرفتن مقام رسمی دولتی تغییر می‌کند و پایین‌ترین سطح مشارکت واقعی، رأی دادن در انتخابات است. او مردم آمریکا را به سه گروه تقسیم می‌کند: «گلادیاتورها» یا کسانی که غالباً در سیاست فعالند (بین ۵ تا ۷ درصد)، «تماشاگرها» یا کسانی که به حداقل در سیاست درگیرند (در حدود ۶۰ درصد) و «بی تفاوت‌ها» یا کسانی که در سیاست درگیر نمی‌شوند (در حدود ۳۳ درصد) (Rush, 2017:124).

روی هم رفته می‌توان این تعریف را برای مشارکت سیاسی پیشنهاد کرد. به هر نوع فعالیت سیاسی داوطلبانه در رابطه با انتخاب کردن و انتخاب شدن برای پست‌های سیاسی جامعه و اثرگذاری در شکل دادن به برنامه‌ها و خط‌مشی‌های سیاسی و اجتماعی اطلاق می‌گردد. به نظر می‌رسد که در کشور ایران نیز بسان دیگر کشورهای در حال توسعه به دلیل اینکه تجربه طولانی از دموکراسی وجود ندارد و چند دهه پیش نیست که از نظام دیکتاتوری فاصله گرفته شده به همین خاطر هنوز راه‌های زیادی وجود دارد تا بتوان مشارکت سیاسی را در جامعه ایران نهادینه کرد و طرح مسأله مشارکت سیاسی هر چند به کرات، شاید بتواند در دست یافتن به این مهم، کمک شایانی کند. هدف کلی این تحقیق مطالعه و تأثیر دانش حقوقی و پایگاه اقتصادی- اجتماعی بر تمایل به مشارکت سیاسی جوانان شهردزفول می‌باشد. در این راستا اهداف جزئی عبارتند از:

۱- تعیین تأثیر پایگاه طبقاتی بر میزان مشارکت سیاسی

1 - French

2 - Hall

3 - Pragmatic

5 - Arnstein

7 - Political Participation

۲- نقش نوع دانش حقوقی در میزان مشارکت سیاسی

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

مردوخی (۱۴۰۰) برای سنجش "میزان و بررسی شاخص‌های مشارکت سیاسی و اجتماعی مشارکت مردم در فرایند توسعه و طرحی برای سنجش" تحقیقی انجام داده است. در این بررسی مشارکت اجتماعی با میزان ارتباط فعال افراد با نهادهای شورایی و مردمی انجمن‌ها و فعالیت‌های محلی مشخص گردیده است و شاخص‌های کمیت‌پذیر مشارکت سیاسی و اجتماعی شامل موارد مشارکت در انتخابات، کارهای داوطلبانه، کارهای خیریه و عضویت در انواع انجمن‌ها و تجمع‌ها بیان شده است

در تحقیقی که شادی‌طلب (۱۳۹۹) تحت عنوان "زن در توسعه" انجام داده است. وی در تحقیق خود به مقایسه ایران به عنوان کشوری در حال توسعه با کشورهای صنعتی و توسعه یافته پرداخته و نتیجه می‌گیرد که زنان و دختران با کمبود امکاناتی نظیر سواد، پائین بودن دستمزد، سنت‌ها و عادات اجتماعی که زن را به جنس کم اهمیت‌تر تبدیل می‌کرد مواجه‌اند، با این تفسیر زنان نمی‌توانند نقش خود را به خوبی در توسعه ایفا نمایند.

دیانتی (۱۳۹۹) به "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر میزان مشارکت سیاسی دانشجویان تبریز" پرداخته است. یافته‌های حاصل از پژوهش مذکور بیانگر این است که متغیرهای عضویت در انجمن‌های داوطلبانه، دوستان سیاسی، خانواده سیاسی، آگاهی سیاسی، فضای باز سیاسی و رسانه‌های گروهی با مشارکت سیاسی رابطه معنی داری داشته‌اند

هدایتی‌زاده (۱۳۹۸) در بحث "مشارکت سیاسی در ایران معاصر" بر این باور است که علیرغم اینکه ساختار نظام جمهوری اسلامی مبانی نظری و عملی مشارکت سیاسی مدنی را فراهم نموده است اما ضعف انسجام درونی و سیستمی جامعه ما در ابعاد جامعه‌پذیری سیاسی و شرایط مرحله‌گذار نظام سیاسی غیردموکراتیک سلطنتی به نظام سیاسی جمهوری اسلامی، موجب شکل‌گیری مشارکت سیاسی توده‌ای گردیده است در تحقیقی دواس و هیوز به بررسی تأثیر زمینه‌های فردی و خانوادگی دانش‌آموزان بر نگرش سیاسی آنان در امریکا پرداختند. آنان نتیجه گرفتند که پسران در مقایسه با دختران اظهار نموده‌اند که تمایل بیشتری به مشارکت دارند. آنان در مجموع نتیجه گرفتند که طبقه اجتماعی در تعیین میزان آگاهی سیاسی دانش‌آموزان مؤثر بوده است (Daws & Hayes, 2020:53).

در تحقیق دیگری که توسط بک با استفاده از داده‌های مطالعه پانل به بررسی تأثیر عوامل مختلف بر مشارکت سیاسی نوجوانان آمریکایی بین سال‌های «۷۳ - ۱۹۶۵» پرداخته شده است عواملی چون پایگاه اجتماعی - اقتصادی والدین، مشارکت سیاسی والدین، فعالیت جوانان در دبیرستان و گرایشان مدنی والدین تأثیر فراوان بر مشارکت سیاسی نوجوانان داشته‌اند. در این تحقیق نشان داده شده است که تأثیر پایگاه والدین و گرایشان مدنی آن‌ها تا حد زیادی غیرمستقیم است ولی مشارکت سیاسی والدین و فعالیت‌های نوجوانان در دبیرستان اثر مستقیمی بر مشارکت سیاسی آنها دارد (Beck, 2021:24).

کمپل در "بررسی رابطه مشارکت سیاسی با کارایی سیاسی" به این نتیجه رسید که هرچه احساس کارایی سیاسی فرد بیشتر باشد میزان مشارکت سیاسی وی افزایش می‌یابد. بنظر وی متغیرهای پایگاه اقتصادی و اجتماعی، درآمد و شغل نیز با مشارکت سیاسی دارای رابطه قوی می‌باشند (Campbell, 2021:87).

مدل‌های سیاسی مشارکت

بر اساس این نظریات، موقعیت‌های سیاسی و اجتماعی افراد تعیین‌کننده میزان مشارکت سیاسی می‌باشند. از نظر هانتینگتون و نلسون (۱۹۷۵) مهمترین عامل توسعه سیاسی در کشورها، همانا مشارکت سیاسی است. آنان مشارکت سیاسی را تابعی از تصمیمات نخبگان حاکم و سیاست‌های آن‌ها می‌دانند به عبارتی، نخبگان برای تحکیم قدرت خود، تحکیم استقلال ملی، اصلاحات اجتماعی و کاهش نابرابری‌های اجتماعی - اقتصادی و... مشارکت بخش‌هایی از جامعه را در سیاست تسهیل و تشویق می‌کنند یا اینکه چون توسعه اقتصادی و اجتماعی فرصت‌های تحرک اجتماعی و اقتصادی خود را بیشتر می‌کند در بلندمدت افزایش منزلت‌های بالاتر در جامعه و گسترش نگرش‌های ذهنی احساس توانمندی و مؤثر بودن از نظر سیاسی موجب گسترش مشارکت سیاسی می‌شود. هانتینگتون و نلسون پنج مدل توسعه را از هم تفکیک می‌کنند:

یک) مدل توسعه بورژوازی: در این مدل فقط به نیازهای سیاسی یک طبقه نوظهور متوسط در چارچوب توسعه نهادهای انتخاباتی و قانونگذاری توجه می‌شود.

¹ - Political Efficacy

² Huntington and Nelson

دو) مدل توسعه پوپولیستی: در این مدل تأکید عمده بر مشارکت و تجهیز گسترده سیاسی و مساوات اقتصادی به رغم پایین بودن میزان رشد اقتصادی است.

سه) مدل توسعه لیبرال: توسعه بر مبنای این مدل باعث اعتلای شرایط مادی کل جامعه به طبقات متوسط شده، تنش‌های جانبی را نیز به دنبال خواهد داشت، ولی تلاش لازم را برای حل و فصل مشکلات ناشی از این فرآیند به عمل می‌آورد.

چهار) مدل توسعه خودکامه: در این مدل از قدرت دولت برای برخورداری از پشتیبانی طبقات پایین جامعه در جهت سرکوب طبقه متوسط استفاده می‌شود.

پنج) مدل توسعه تکنوکراتیک: از ویژگی‌های این مدل پایین بودن سطح مشارکت سیاسی است و بیشتر به نفع توسعه اقتصادی از مشارکت سیاسی جلوگیری می‌شود (قاسمی، ۱۳۸۹:۱۰۱).

فرهنگ سیاسی را الگوی نگرش‌ها و جهت‌گیری‌های فردی نسبت به سیاست در میان اعضای یک نظام سیاسی تعریف کرده و به سه نوع کوتاه‌بینانه، ذهنی و مشارکتی تقسیم کرده‌اند (Almond et al, 2018:23). هر یک از فرهنگ‌های سیاسی از طریق اجتماعی شدن سیاسی به جوانان منتقل می‌شود و مبنای رفتارهای سیاسی آنان قرار می‌گیرد. فرهنگ سیاسی کوتاه‌بینانه با آگاهی اندک از حکومت، انتظارات اندک از حکومت و میزان مشارکت سیاسی اندک مشخص می‌گردد؛ فرهنگ سیاسی ذهنی با میزان آگاهی و انتظار بالاتر اما میزان مشارکت اندک و فرهنگ سیاسی مشارکتی با میزان آگاهی، انتظار و میزان مشارکت زیاد مشخص می‌گردد (Rush, 1397:105). باتوجه به این نوع مباحث اگر فردی در شبکه گروهی خاصی زندگی کند که دارای فرهنگ سیاسی مشارکتی باشد این فرهنگ از طریق اجتماعی شدن سیاسی به وی منتقل می‌شود و وی نیز فردی مشارکت‌جو خواهد شد. در صورتی که در گروهی با فرهنگ سیاسی کوتاه‌بینانه و یا ذهنی اجتماعی شده باشد سطح مشارکت سیاسی او پایین خواهد بود. بدین ترتیب گروه‌های اولیه و محافل غیررسمی که فرد عضو آنهاست در میزان مشارکت سیاسی وی اثر می‌گذارند. البته میزان اثرگذاری این گروه‌ها در سنین مختلف فرق می‌کند. از دید نظریات جامعه‌پذیری معمولاً هر چه سن افراد بالاتر رود اثر این عوامل کاهش می‌یابد و جامعه‌پذیری سیاسی به مقدار زیادی در سنین کودکی و نوجوانی انجام می‌گیرد.

آنچه از نظر این دو محقق در تعیین میزان مشارکت و نوع آن در نظام سیاسی دارای اهمیت زیاد است فرهنگ سیاسی موجود در یک جامعه است. هر چه فرهنگ سیاسی یک کشور عقلانی‌تر، تحلیلی‌تر و تجربی‌تر گردد، فرهنگ سیاسی جامعه به فرهنگ مشارکتی‌تر نزدیک‌تر می‌شود. بر اساس نظر آنان سه نوع فرهنگ با سه نوع واکنش در برابر پدیده‌های سیاسی تعیین می‌گردد.

یکی از عوامل گروهی را که لیپست در مشارکت سیاسی مؤثر می‌داند فشار گروهی است. افرادی که در گروه‌ها عضویت دارند می‌توانند تحت فشارهای گروه‌های غیررسمی عضویت، وادار به مشارکت خاصی شوند و یا از مشارکت خودداری کنند. میزان اثرگذاری این فشارها به کم و کیف روابط گروهی بستگی دارد. یکی از عوامل بازدارنده مشارکت سیاسی، نیز وجود فشارهای گروهی مغایر هم است. اگر فرد در معرض فشارهای متضاد قرار گیرد، مثلاً گروه غیررسمی «فراغت» وی را به رأی دادن بخواند و گروه غیررسمی «کار» وی را به رأی ندادن، ترجیح می‌دهد به طور کلی از مشارکت سیاسی خودداری کند (Lipset, 2015:186). بر این اساس طبق نظریه لیپست، نوع روابط سازمانی در مشارکت سیاسی افراد نقش تعیین‌کننده‌ای دارد.

مدل‌های جامعه شناختی

بر اساس این نظریات موقعیت و وضعیت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تعیین‌کننده میزان مشارکت سیاسی افراد و فعالیت‌های سیاسی آنان است. در ذیل بعضی از نظریات مهم در این زمینه را بررسی می‌کنیم.

روست با استفاده از روش‌های کمی و آماری روابط متقابلی را میان شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی یا فرهنگی نظیر درآمد سرانه، میزان شهرنشینی، باسوادی، تعداد رادیوها و... با تعدادی از شاخص‌های سیاسی نظیر مشارکت سیاسی مورد مطالعه و بررسی قرار داده است. او با استفاده از آمار و ارقام مشخص کرده است که هر مرحله از توسعه اقتصادی با افزایش در میزان مشارکت در انتخابات همراه است. بر این اساس مرحله توسعه اقتصادی که یک کشور در آن قرار دارد مهمترین عامل در تعیین وضعیت مشارکت سیاسی و توسعه اقتصادی خود تابعی از وضعیت شهرنشینی، درآمد سرانه، باسوادی، تعداد رادیو، تعداد تخت بیمارستانی و... است (Arum, 2019:248).

دیدگاه وضعیتی در تبیین تفاوت در رفتار و باور سیاسی زنان و مردان به این نکته تأکید می‌کند که نقش نقش‌های جنسی و رفتارهای قالبی موجود در یک فرهنگ به شکل‌گیری و استمرار تفاوت‌ها کمک می‌کنند. لیپست در همین راستا معتقد است که وضعیت زن و مرد ازدواج کرده، مسأله وجود یا فقدان مشارکت سیاسی آنان را در دوره ازدواج نشان می‌دهد. اما ایشان اشاره می‌کند که یک زن خانه دار به نسبت یک مرد فرصت کمتری برای فعالیت سیاسی دارد، یا نیاز به کسب تجربیات سیاسی مناسب دارد. بنابراین این زنان با توجه به توانایی‌شان باید این توقع را داشته باشند که ارتباط کمتری با سیاست داشته‌اند و تقریباً در اکثر کشورها به میزان کمتری از مردان رأی داده‌اند (Arum, 2019:248).

کاستلو براین باور است که هر چه قدر افراد از لحاظ اقتصادی در وضعیت بهتری بسر ببرند میزان مشارکت آنان در فعالیت‌های سیاسی به مراتب بیشتر خواهد بود. ایشان اشاره می‌کند که سازمان‌های اصلاح طلب متقدم خاورمیانه مانند سازمان‌های فرهنگی-سیاسی، سازمان‌های شهری برخاسته از طبقات بالا بوده‌اند (Castello, 1398:128-127) از جمله دلایلی که ایشان برای تأثیرگذاری طبقه اجتماعی مدنظر دارند این است که معمولاً افرادی که دارای طبقات بالایی اجتماعی هستند به دلیل حفظ وضع موجود ناچار هستند که در عرصه مسائل سیاسی شرکت فعال داشته باشند و همچنین افرادی که دارای زندگی فقیرانه‌ای هستند اینگونه خود را توجیه می‌کنند که دلیلی ندارد ما مشارکت سیاسی داشته باشیم زیرا چیزی نداریم که بخواهیم از دست بدهیم و همچنین به نظر ایشان موقعیت شغلی افراد، جامعه‌پذیری طبقاتی، اجتماعی و سیاسی آنان را تحت الشعاع قرار می‌دهد.

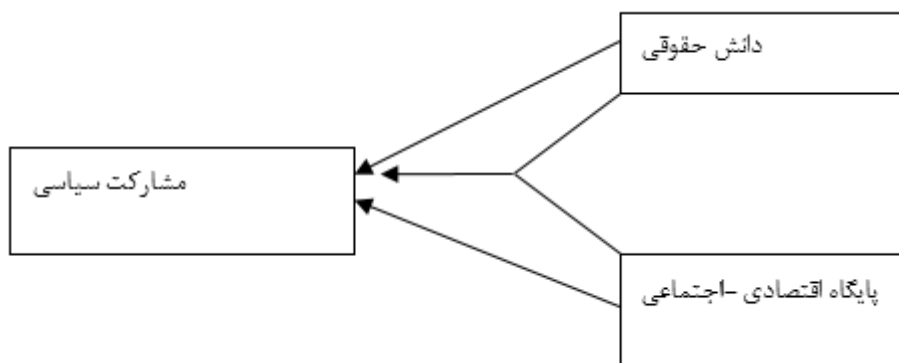
موقعیت گروهی افراد نیز از عوامل مؤثر در مشارکت سیاسی است. این موقعیت‌ها که شامل گروه‌های دوستی، خانوادگی، حرفه‌ای و غیره می‌شوند، شبکه روابط نسبتاً پایداری را می‌سازند که در شکل دادن به نگرش و رفتار سیاسی افراد نقش مهمی را بازی می‌کنند. در این دیدگاه انسان‌ها اساساً ساخته و پرداخته گروه‌هایی تلقی می‌شوند که در آن زندگی می‌کنند به عبارت دیگر در دیدگاه گروهی تصور نمی‌شود که مردم عادی تحت تأثیر آگاهی سیاسی و توانمندی سیاسی خود وارد صحنه مشارکت سیاسی می‌شوند و یا عوامل فردگرایانه مانند تعقل و محاسبه سود و زیان، رفتار سیاسی آنان را مشخص می‌کنند، بلکه شبکه روابط اجتماعی گروه‌های غیررسمی تعیین‌کننده‌تر است (Rush, 1397:103) محل سکونت هم از نظر شهر یا روستا بودن و هم از نظر موقعیت فرهنگی و اجتماعی آن در میزان مشارکت اثر می‌گذارد. مطالعات فراوانی نشان می‌دهد که معمولاً شهر نشینان تمایل بیشتری به به مشارکت سیاسی دارند. شهرنشینی به علل مختلف، مانند دسترسی بیشتر به اطلاعات، سبک زندگی، محوریت شهرها در مسائل سیاسی و غیره، تمایل جوانان را به مشارکت سیاسی بالا می‌برد. متغیرهای محل سکونت دیگری مانند طول مدت سکونت در یک محل با میزان مشارکت سیاسی رابطه مستقیم دارد. محل کار نیز در این باره مؤثر است. لیست مشاهده کرده است که کارگران کارخانه‌های بزرگ بیشتر از کارگران کارخانه‌های کوچک در انتخابات مشارکت می‌کنند. همچنین کسانی که در مناطق پیشرفته اقتصادی زندگی می‌کنند از ساکنین مناطق عقب مانده اقتصادی مشارکت سیاسی بیشتری دارند

موقعیت اقتصادی و طبقاتی

رابطه طبقه با مشارکت سیاسی و نوع فعالیت‌های سیاسی یکی از مهمترین مباحث مورد بررسی در جامعه‌شناسی سیاسی است. در بسیاری از موارد مهمترین عامل تبیین‌کننده نوع مشارکت سیاسی را طبقه اجتماعی افراد قلمداد می‌کنند. حتی برخی معتقدند که بالاترین همبستگی بین متغیرهای مختلف و رفتار سیاسی، متغیر طبقه اجتماعی است (Lipset, 2015:186). و اینکه چگونه افراد مشارکت می‌کنند و یا نگرش‌های سیاسی آنان چگونه است بیشتر به این عامل وابسته است. البته صرفاً با دانستن طبقه اجتماعی یک فرد نمی‌توان رفتار سیاسی وی را پیش بینی کرد، اما اختلاف رفتار سیاسی گروه‌های اجتماعی را به مقدار زیادی می‌توان از اختلاف طبقاتی آن‌ها فهمید. مارجر در این باره معتقد است: رابطه بین طبقه و مشارکت یکی از محکمترین فرض‌های جامعه‌شناسی سیاسی است که با داده‌های تجربی فراوانی تأیید می‌شود. در واقع، اهمیت طبقه به عنوان تبیین‌کننده همه اشکال رفتارهای سیاسی بوسیله همه جامعه‌شناسان سیاسی و دانشمندان سیاسی، از هر دیدگاه نظری، پذیرفته شده است (Almond et al., 2018:27) به روشنی، هر چه طبقه اجتماعی فردی بالاتر باشد، دایره، شدت و اهمیت مشارکت سیاسی وی بیشتر است ... کسانی که در طیف بالایی قشریندی اجتماعی قرار دارند به میزان زیادی در اثربخش‌ترین فعالیت‌های سیاسی مشارکت می‌کنند. (Rush, 2017:133) اگر طبقه را بر اساس ثروت و درآمد، موقعیت شغلی، تحصیل یا ترکیبی از این‌ها هم اندازه بگیریم رابطه قوی بین این متغیرها و مشارکت سیاسی دیده می‌شود. وربا و نای دو محقق مشهور آمریکایی نیز اظهار می‌دارند که موقعیت اقتصادی - اجتماعی افراد در آمریکا بیش از هر عامل دیگری تعیین‌کننده میزان مشارکت سیاسی افراد است. داده‌های آن‌ها نشان می‌دهد که هر چه از پایین‌ترین سطح مشارکت به بالاترین سطح مشارکت حرکت می‌کنیم از یکطرف نسبت افراد طبقات بالا افزایش می‌یابد از طرف دیگر نسبت افراد طبقات پایین‌تر کاهش می‌یابد. دال از بررسی این داده‌ها نتیجه‌گیری می‌کند که پایگاه اجتماعی اصلی گروهی که وی آن را «قدرت طلبان» می‌نامد طبقات اجتماعی بالاست (Del, 2014:110). لیست نیز با ارائه داده‌های تجربی نشان می‌دهد که طبقات اجتماعی با درآمدهای بالا، مشارکت سیاسی بیشتری از طبقات پایین‌تر دارند. وی از علل این اختلاف، ارتباط سیاست‌های دولتی، تجربه شغلی، تماس و ارتباط با سیاستمداران، داشتن اوقات فراغت و ... را ذکر می‌کند (Lipset, 2015:186).

چارچوب نظری این تحقیق برگرفته از دیدگاه‌های جامعه‌شناسی در مکتب اثباتگرایی و به طور خاص نظریه کاستلو است. براساس دیدگاه‌های نظری موقعیت طبقاتی افراد می‌تواند وضعیت مشارکت آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. کاستلو براین باور است که هر چه قدر افراد از لحاظ

اقتصادی در وضعیت بهتری بسر ببرند میزان مشارکت آنان در فعالیتهای سیاسی به مراتب بیشتر خواهد بود. در تحقیق حاضر براساس مدل بیان شده رابطه بین متغیرهای مستقل همچون پایگاه طبقاتی و میزان دانش حقوقی فرد با متغیر وابسته یعنی میزان تمایل به مشارکت سیاسی مورد بررسی قرار گرفته است. در مدل ذیل پیشفرض این است که نوع روابط سازمانی با میانگین نمره مشارکت سیاسی تفاوت معناداری وجود دارد.

نمودار ۱- مدل تحلیل نظری مشارکت سیاسی

فرضیه اساسی تحقیق

دانش حقوقی و پایگاه اقتصادی- اجتماعی همزمان روی تمایل به مشارکت سیاسی تأثیر دارند

روش تحقیق

از آنجائیکه موضوعات مربوط به تعیین میزان مشارکت سیاسی به صورت کمی انجام می‌گیرد. لذا روش پیمایشی که بیشتر در تحقیقات اثبات‌گرایی مورد استفاده قرار می‌گیرد، روش کارآمدی برای این تحقیق است. جهت گردآوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه‌ها به گونه‌ای تدوین شده بود که توسط پاسخگو تکمیل شود ولی از آنجائیکه ممکن بود برخی از پاسخگویان بیسواد باشند و یا سوالی در مورد پرسشنامه داشته باشند و از طرفی پرسشنامه تا حدی حساسیت‌برانگیز بود از کسانی که سابقه پرسشگری داشتند و در رشته‌های مربوطه تحصیل کرده بودند استفاده شد تا مشکلی در این زمینه وجود نداشته باشد.

جامعه آماری تحقیق حاضر، کلیه افراد واقع در سن رأی شهر دزفول می‌باشد چرا که یکی از شاخص‌های مشارکت سیاسی رأی دادن است. بر اساس آمار فرمانداری شهر دزفول، تعداد این افراد ۲۳۶۵۴۳ نفر می‌باشد. برای برآورد حجم نمونه ابتدا یک پیش‌آزمون انجام گردید تا واریانس صفت مورد مطالعه مشخص گردد و سپس با استفاده از فرمول کوکران به محاسبه حجم نمونه اقدام گردید.

از آنجائیکه در این تحقیق به سنجش متغیرهایی چون پایگاه اقتصادی- اجتماعی، دانش حقوقی و مشارکت سیاسی افراد پرداخته شده است پایگاه اقتصادی- اجتماعی فرد: منظور آن منزلت یا مرتبتی است که فرد در جامعه از آن برخوردار است. برای اندازه‌گیری پایگاه اقتصادی- اجتماعی فرد از سه شاخص میزان منزلت شغلی، میزان درآمد خانواده و تحصیلات پدر و مادر استفاده شده است. بر همین اساس پاسخگویان به لحاظ پایگاه اقتصادی- اجتماعی سه قشر بالا، متوسط و پایین تقسیم می‌شوند. قشر بالا آن دسته از افرادی است که از تحصیلات بالا، درآمد و منزلت اجتماعی در جامعه برخوردارند. قشر متوسط شامل افرادی است که از نظر میزان تحصیلات، درآمد و منزلت اجتماعی در میانه قرار می‌گیرند و قشر پایین در مقایسه با سایرین در جامعه در رده پایین‌تری قرار می‌گیرند. برای سنجش این متغیر به این صورت است که میزان درآمد و میزان تحصیلات به صورت فاصله‌ای از افراد پرسیده می‌شوند و برای سنجش متغیر منزلت شغلی، آن را به صورت ترتیبی از افراد پرسیده می‌شود.

میزان دانش حقوقی: آشنایی به حقوق اولیه انسانی و حقوق شهروندی و حق آزادی و حق انتخاب

مشارکت سیاسی: مشارکت سیاسی، درگیر شدن فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی از عدم درگیری تا داشتن مقام رسمی سیاسی است (راش، ۱۳۹۷:۱۲۳). وضعیت مشارکت سیاسی فرد بر مبنای ملاک‌هایی چون عضویت و فعالیت در گروه‌ها و تشکلهای سیاسی به طور کل و به طور اخص تشکلهایی سیاسی و کلیه احزاب که به طور قانونی در کشور ما اجازه فعالیت دارند و همچنین شرکت در انتخابات مختلف، اندازه‌گیری شده است. در این تحقیق وضعیت مشارکت سیاسی فرد بر مبنای ملاک‌هایی چون عضویت و فعالیت در گروه‌ها و تشکلهای سیاسی به طور کل و به طور اخص تشکلهایی سیاسی و کلیه احزاب که به طور قانونی در کشور ما اجازه فعالیت دارند و همچنین شرکت در انتخابات مختلف، اندازه‌گیری شده است. با توجه به اینکه در این

مقاله صرفاً تأکید بر روی متغیرهای پایگاه اقتصادی - اجتماعی و میزان دانش حقوقی است، لذا نیازی نبود سایر متغیرها از جمله خصوصیات زمینه‌ای تبیین شوند.

بحث و ارائه یافته‌ها

داده‌های تحقیق حاصل استخراج پرسشنامه‌هایی است که با استفاده از فرمول کوکران توسط ۳۴۱ نفر جوان در سن رأی در شهر دزفول تکمیل گردیده و اساس تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش حاضر قرار گرفته است که با استفاده از بسته نرم‌افزار آماری برای علوم اجتماعی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. شاخص پایگاه اقتصادی اجتماعی افراد در این تحقیق که جمع منزلت شغلی، تحصیلات والدین و میزان درآمد خانواده است، در ۳ طبقه بالا، پایین و متوسط، تفکیک شدند. نتایج نشان می‌دهد که ۱۹/۹ درصد از پاسخگویان از پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایینی برخوردارند در حالیکه ۶۲/۵ درصد از پاسخگویان دارای خانواده‌ای با پایگاه اقتصادی - اجتماعی متوسط و ۱۷/۶ درصد دارای خانواده‌ای با پایگاه اقتصادی - اجتماعی بالا می‌باشند. متغیر دیگر این تحقیق میزان مشارکت سیاسی در میان پاسخگویان است به طوری که ۱۴/۷ درصد افراد پاسخگو دارای تمایل به مشارکت ضعیفی می‌باشند، ۴۴/۶ درصد آن‌ها مشارکت متوسط و تنها ۴۰/۸ درصد از آن‌ها دارای تمایل به مشارکت اجتماعی بالا می‌باشند.

آزمون فرضیات

برای آزمون از آزمون F یا تحلیل واریانس دوطرفه استفاده شده است. تحلیل واریانس دوطرفه روشی آماری است که اثرهای مستقل و تعاملی دو یا چند متغیر مستقل را بر حسب یک متغیر وابسته مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهند. در این تحقیق پاسخگویان بر اساس نوع ارتباط سازمانی به ۴ طبقه و بر اساس وضعیت پایگاه طبقاتی به ۳ گروه تقسیم می‌شوند و تمایل به مشارکت سیاسی نیز فاصله‌ای است. برای بررسی صحت و سقم این فرضیه و همچنین اثرات ترکیبی دو متغیر فوق بر میزان تمایل به مشارکت سیاسی از آزمون تحلیل واریانس دوطرفه استفاده شده است. جدول شماره ۱ خلاصه تحلیل واریانس دوطرفه را نشان می‌دهد. براساس نتایج جدول شماره ۱ ملاحظه می‌شود که فقط در مورد F حاصل از تعامل عامل A یعنی پایگاه طبقاتی یا اقتصادی اجتماعی جوانان و B یعنی میزان دانش حقوقی می‌توان فرضیه صفر در این تحقیق را رد کرد، چون $F(AB)$ محاسبه شده برابر $5/101$ با درجات آزادی ۵۰ برای واریانس درون گروه‌ها و ۶ برای درجه آزادی تعامل A و B و همچنین اطمینان حداقل ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت این مقدار محاسبه شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت تعامل بین عامل A یعنی پایگاه طبقاتی یا اقتصادی اجتماعی جوانان و B یعنی میزان دانش حقوقی در تبیین متغیر وابسته تحقیق یعنی مشارکت سیاسی جوانان تأثیرگذار بوده است.

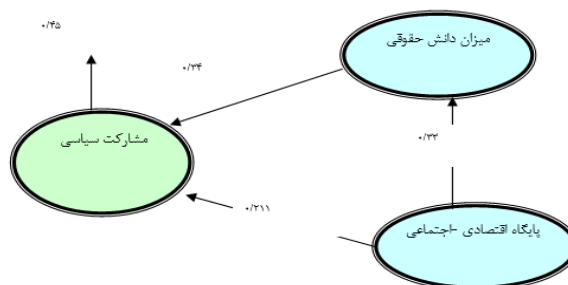
جدول ۱- خلاصه تحلیل واریانس دوطرفه

منابع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
پایگاه اقتصادی - اجتماعی (A)	۱۳/۳۴	۲	۶/۷۳	۱/۲۸۶	۰/۰۶۹
میزان دانش حقوقی (B)	۱۴/۰۲۷	۳	۴/۶۷	۰/۸۹۳	۰/۲۴۱
اثر تعاملی (A) و (B)	۱۶۰/۱۲	۶	۲۶/۶۸	۵/۱۰۱	۰/۰۰۲
درون گروه‌ها	۲۶۱/۵	۵۰	۵/۲۳		
کل	۴۴۸/۹۸۷				

مدل تجربی پژوهش یک مدل علی از نوع تحلیل مسیر است. نکته حائز اهمیت در مدل‌های تحلیل مسیر آن است که با استفاده از این مدل‌ها می‌توان به حجم عظیمی از اطلاعات که می‌تواند روابط علی ارزشمندی را بیان می‌کند، دست یافت. برای رسم مدل مسیر از ضرایب مسیر متغیرهایی استفاده شده است، که مقدار T آن‌ها در سطح معناداری قرار دارد. ضریب مسیر در این مدل نماینده شدت رابطه بین دو متغیر با ثابت نگه داشتن اثر متغیرهای دیگر موجود در مدل است. در ضمن فلش‌های اضافی که از بیرون به متغیرها هدایت شده‌اند، مقداری از

¹ . Path Analysis

واریانس توضیح داده نشده برای هر متغیر بر می‌گردد، که کنترل آن‌ها از توان ما خارج بوده است. همانطور که در مدل مسیر مشاهده می‌شود، پایگاه اقتصادی- اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۲۱۱ با تمایل به مشارکت سیاسی در رابطه می‌باشد و نشان می‌دهد که هر چه پایگاه اقتصادی- اجتماعی فراد بالاتر باشد تمایل بیشتری به مشارکت سیاسی در بین آن‌ها وجود دارند. متغیر میزان دانش حقوقی ۰/۳۴ از تغییرات متغیر مشارکت سیاسی را تبیین می‌کند و از طرفی خود تحت تأثیر متغیری چون پایگاه طبقاتی افراد بوده است.

نمودار ۲- مدل تحلیل مسیر

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

نتیجه اصلی تحقیق حاضر این بود که بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و میزان دانش حقوقی به عنوان دو عامل مستقل و میزان تمایل جوانان به مشارکت سیاسی رابطه وجود داشت. نتیجه این دو متغیر به صورت تعاملی بر متغیر وابسته اثر معناداری دارد و این تأثیر بر اساس آزمون تحلیل واریانس دوطرفه تأیید شده است. به عبارت دقیق‌تر، هر چه پایگاه طبقاتی افراد بالاتر بود میزان تمایل به مشارکت سیاسی آن‌ها نیز بالاتر بود. کاستلو معتقد است هر چه قدر افراد از لحاظ اقتصادی در وضعیت بهتری بسر ببرند میزان مشارکت آنان در فعالیت‌های سیاسی به مراتب بیشتر خواهد بود. ایشان اشاره می‌کند که سازمان‌های اصلاح طلب متقدم خاورمیانه مانند سازمان‌های فرهنگی- سیاسی، سازمان‌های شهری برخاسته از طبقات بالا بوده‌اند. رابطه بین طبقه و مشارکت یکی از محکم‌ترین فرض‌های جامعه‌شناسی سیاسی است که با داده‌های تجربی فراوانی تأیید می‌شود. در واقع، اهمیت طبقه به عنوان تبیین‌کننده همه اشکال رفتارهای سیاسی بوسیله همه جامعه‌شناسان سیاسی و دانشمندان سیاسی، از هر دیدگاه نظری، پذیرفته شده است. به روشنی، هر چه طبقه اجتماعی فردی بالاتر باشد، دایره، شدت و اهمیت مشارکت سیاسی وی بیشتر است. کسانیکه در طیف بالایی قشریندی اجتماعی قرار دارند به میزان زیادی در اثربخش‌ترین فعالیت‌های سیاسی مشارکت می‌کنند. وربا و نای نیز اظهار می‌دارند که موقعیت طبقاتی افراد در آمریکا بیش از هر عامل دیگری تعیین‌کننده میزان مشارکت سیاسی افراد است. داده‌های آن‌ها نشان می‌دهد که هر چه از پایین‌ترین سطح مشارکت به بالاترین سطح مشارکت حرکت می‌کنیم از یکطرف نسبت افراد طبقات بالا افزایش می‌یابد از طرف دیگر نسبت افراد طبقات پایین‌تر کاهش می‌یابد. لیپست نیز با ارائه داده‌های تجربی نشان می‌دهد که طبقات اجتماعی با درآمدهای بالا، مشارکت سیاسی بیشتری از طبقات پایین‌تر دارند. وی از علل این اختلاف، ارتباط سیاست‌های دولتی، تجربه شغلی، تماس و ارتباط با سیاستمداران، داشتن اوقات فراغت و ... را ذکر می‌کند. اعضای طبقات بالا در مشاغل کار می‌کنند که بعد سیاسی قوی‌ای دارند که علاقه به مهارت سیاسی آنان را افزایش می‌دهد، همینطور به علت داشتن تحصیلات بیشتر، آن‌ها آگاهی سیاسی و اجتماعی بیشتری داشته و نتیجتاً علاقه بیشتری برای مشارکت سیاسی دارند. به علاوه اعضای طبقات بالای اجتماعی وقت آزاد بیشتری برای فعالیت‌های سیاسی دارند. در حالیکه اعضای طبقات پایین‌تر از همه این موارد محروم هستند در نتیجه میزان مشارکت سیاسی آنان کمتر خواهد بود.

- از آنجا که موضوع مشارکت سیاسی بصورت پیوستاری و در سطوح متعدد است، لذا پیشنهاد می‌گردد که محققان به بررسی این موضوع در سطوح مختلف بپردازند.

- پیشنهاد می‌شود مراکز دانشگاهی به شیوه‌های نظرسنجی با رویکردی علمی توجه نشان دهند و شاخص‌های متعدد و مرتبط با انتخابات و مشارکت سیاسی را بررسی نمایند.

- با توجه به اینکه تمایل به مشارکت سیاسی رابطه مستقیمی با موقعیت طبقاتی دارد و از طرفی تمایل به مشارکت سیاسی زنان پایین‌تر از مردان است، پیشنهاد می‌شود شرایط به لحاظ طبقاتی و حقوقی به گونه‌ای تدارک دیده شود که زنان از موقعیت طبقاتی بالاتری برخوردار گردند تا بر مشارکت سیاسی آنان افزوده شود.

- با توجه به فضای دینی جامعه، از فضا و شرایط حاکم بر جامعه ایران بهره‌برداری بیشتر به عمل آید و با استفاده از مراجع دینی و آموزش های دینی تمایل به مشارکت آنان را افزایش داد.

- ایجاد زمینه مناسب برای حضور زنان در پست‌های سیاسی باعث بهبود وضعیت همه زنان خواهد بود زیرا وجود زنان که بیش از همه درگیر مسائل زنان هستند باعث پی‌گیری بهتر مسائل زنان خواهد بود. نبودن تبعیض بین زنان و مردان و آماده‌سازی زمینه فعالیت مؤثر زنان باعث می‌شود جامعه رو به پیشرفت گذارد و اگر زنان یک جامعه آگاهی لازم و کافی داشته باشند به تربیت فرزندان خواهند پرداخت که فردای بهتری را برای این سرزمین رقم خواهند زد.

منابع

۱. ازکیا، مصطفی و غلامرضا غفاری. (۱۳۸۹). بررسی ارتباط بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در مناطق روستایی کرمان، مجله علوم اجتماعی، شماره ۱۷.
۲. انصاری، محمد اسماعیل. (۱۳۹۴). شناخت روش نیازهای مشارکتی در سیستم اجرایی. مدیریت دولتی، شماره ۴۳-۴۴.
۳. بشیریه، حسین. (۱۳۷۹). جامعه‌شناسی سیاسی. ویرایش سوم، تهران: انتشارات نور.
۴. بیرو، آلن. (۱۳۹۵). فرهنگ علوم اجتماعی (ترجمه‌ی باقر ساروخانی). تهران: انتشارات کیهان.
۵. تاج‌زاده، سید مصطفی. (۱۳۹۱). در دفاع از انتخابات آزاد و عادلانه. تهران: فرهنگ و اندیشه.
۶. حبیب‌زاده، فهیمما. (۱۳۹۱). بررسی هویت ملی و دینی جوانان و اثر آن بر مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی آنها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی.
۷. دیاننتی، جواد. (۱۳۹۸). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر سطح مشارکت سیاسی دانشجویان دانشگاه تبریز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی.
۸. رش، مایکل. (۱۳۹۶). جامعه و سیاست (منوچهر صبوری). تهران: سایه.
۹. رمضان‌نرگسی، رضا. (۱۳۹۲). تحلیل مشارکت سیاسی زنان ایرانی در تاریخ معاصر. مجله معرفت، شماره ۸۶.
۱۰. شادی‌طلب، ژاله. (۱۳۹۸). زنان در توسعه، مجله زنان، شماره ۱۵، صفحات ۲۳ تا ۳۷.
۱۱. قاسمی، وحید. (۱۳۷۹). گزارش خلاصه، تحلیل وضعیت مشارکت سیاسی زنان در استان اصفهان، موانع، آگاهی و نگرش‌ها. اصفهان: استانداری اصفهان.
۱۲. کاستلو، وینسنت. (۱۳۹۷). یک تسویه در خاورمیانه (ترجمه‌ی پیران و رضایی). تهران.
۱۳. ماردوخی، بایزید (۱۴۰۰). "مشارکت مردمی در فرآیند توسعه و طراحی برای اندازه‌گیری میزان آن"، اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۶، سال دوم، صفحات ۱۴-۲۸.
۱۴. مرکز آمار ایران (۱۳۷۵). سرشماری عمومی و سرشماری مسکن استان دزفول، شهر دشتی (دزفول).
۱۵. مصفا، نسربین. (۱۳۹۴). مشارکت سیاسی زنان در ایران. تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
۱۶. نیازی، محسن. (۱۳۹۱). توضیح موانع مشارکت اجتماعی در شهر کاشان. پایان‌نامه دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه اصفهان.
۱۷. هدایتی‌زاده، نجف. (۱۳۹۷). مشارکت سیاسی در ایران معاصر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بقیه‌الله‌الاعظم.
18. Almond, G.A and S. Verba. (2018) The Civic Culture, political Attitudes and Democracy in five Nations, Princeton: Princeton University Press,
19. Beck, A.P.M. Jennings .(2021). Path ways to participation. American Political Science Review Vol 76. No 24.
20. Campbell, C. & Jovchelovitch, S. (2019). Health, community and development, Journal of Community and Applied Social Psychology, Vol. 10, pp. 255-270.
21. Dahl, Robert A .(2014). Modern Political Analysis . New Jersey: Prentice Hall.
22. Dowse, Robert E and Hughes, John A .(2020). 'Girl, Boy and politics". British Journal of Sociology Vol 22(March).
23. Lipset, S.M .(2015). Political Man . New York : Anchor Books.
24. McClosky, E .(2019). participation of women in Iran. Tehran: Publications of the Ministry of Foreign Affairs. The International Encyclopedia of the Social Sciences. New York: the Macmillan Company

25. Orum, Antony and others .(2019). "Sex Socialization and Politics" American Sociology Review. Vol 39,(April), pp: 197 – 209.